

Zaaknr. : 274986
Kenmerk : 533395

Nota van zienswijzen Projectplan Waterwet
Verbetering Regionale Keringen Mark, Dintel, Vliet
Deelgebied Terheijden
(Markschans, Bastion, Haven, Markkant en Lacunes)

Status: definitief
Datum: 31 mei 2022

Inhoud

1 Inleiding	3
2 Ter inzage legging.....	3
3 Omgeving	4
4 Ingediende zienswijzen	4
5 Hoe verder	5
6. Overzicht ingediende zienswijzen	5
7. Zienswijzen	6
8. Bijlage Beleidsnota demontabele keringen	29

1 Inleiding

Het project Verbetering Regionale Keringen (VRK) Mark, Dintel, Vliet van waterschap Brabantse Delta richt zich op het verbeteren van de bij de toetsing afgekeurde dijkvakken, met als doel West-Brabant te beschermen tegen overstromingen vanuit de regionale rivieren. Daartoe behoort ook het risico op overstroming vanuit het Mark-, Dintel- en Vlietsysteem bij hogere waterstanden die op kunnen treden als het Volkerak-Zoommeer wordt ingezet als waterberging in geval van een gesloten stormvloedkering.

De noodzaak ter verbetering komt voort uit de toetsing van de bestaande keringen, waarbij is vastgesteld dat deze niet meer voldoen aan de vigerende veiligheidsnormen. De veiligheidsnormen voor de regionale waterkeringen staan in de Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant (2020). Op basis van vooronderzoek is vastgesteld dat verbetering van de keringen in vijf gemeenten noodzakelijk is. Het betreft de keringen in de gemeenten Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Moerdijk en Steenbergen met een totale lengte van circa 15 km.

Doel van project VRK is dat deze dijken in 2023 weer voldoen aan de veiligheidsnormen.

Het project is opgedeeld in de volgende 6 projectplannen:

- Deelgebied Etten-Leur (Zeedijk);
- Deelgebied Terheijden (Buitengebied en Molenstraat);
- Deelgebied Breda;
- Deelgebied Steenbergen;
- Deelgebied Terheijden (Markschans, Bastion, Haven, Markant en Lacunes);
- Deelgebied Moerdijk.

Er is besloten om niet alle deelgebieden tegelijkertijd op te pakken. De eerste 4 genoemde projectplannen, namelijk Etten-Leur (Zeedijk), Terheijden (Buitengebied en Molenstraat), Breda en Steenbergen zijn reeds in procedure gegaan.

Voor de deelgebieden Moerdijk en Terheijden (Markschans, Bastion, Haven, Markant en Lacunes) is in het voorjaar 2022 de procedure gestart. Er zijn op beide projectplannen zienswijzen binnengekomen. Voor het projectplan Moerdijk betreft het 4 zienswijzen en voor het projectplan Terheijden betreft het 17 zienswijzen. Voor beide tracés is een nota van zienswijzen opgesteld. Deze nota van zienswijze betreft alleen het ontwerp-projectplan Terheijden (Markschans, Bastion, Haven, Markant en Lacunes).

Procedure

Gedeputeerde Staten hebben op 31 mei 2021 besloten op de realisering van het project "Verbetering Regionale Keringen Mark, Dintel en Vliet", hoofdstuk 5, paragraaf 2, van de Waterwet van toepassing te verklaren. Dit betekent dat Gedeputeerde Staten bevorderen dat de besluiten, die voor de uitvoering van het projectplan nodig zijn, op gecoördineerde wijze worden voorbereid. Het projectplan behoeft de goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

2 Ter inzage legging

Het ontwerp-projectplan, het bijbehorende m.e.r.-beoordelingsbesluit, de ontwerpbesluiten omgevingsvergunning en bijbehorende relevante stukken waren in te zien met ingang van 3 maart 2022 tot en met 13 april 2022 op de volgende wijze:

- op de website van de provincie www.brabant.nl/terinzage
- de ontwerp-omgevingsvergunning afwijken bestemmingsplan van de gemeente is gepubliceerd op www.ruimtelijkeplannen.nl.
- fysiek op de locaties van het provinciehuis, het waterschap en gemeente Drimmelen.

Belanghebbenden hebben in deze periode de gelegenheid gekregen om een zienswijze in te dienen op de volgende besluiten:

Ontwerp Projectplan Waterwet, inclusief m.e.r.-beoordeling

Het dagelijks bestuur van waterschap Brabantse Delta heeft op 15 februari 2022 het ontwerp projectplan Verbetering Regionale keringen, deelgebied Terheijden (Markschans, Bastion, Haven, Markkant en Lacunes) vrijgegeven voor terinzagelegging.

Er is een rapport "m.e.r.-beoordeling" opgesteld waarin is beoordeeld of het, gezien de milieueffecten, noodzakelijk is de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) te doorlopen. In dit rapport wordt geconcludeerd dat vanwege de voorgenomen versterking van de regionale kering geen belangrijke negatieve effecten te verwachten zijn en dat er geen aanleiding is om een m.e.r.-procedure te doorlopen. In verband met de rol van de provincie in het kader van de coördinatie is aan de provincie gevraagd hierover een besluit te nemen. GS heeft d.d. 13 januari 2022 besloten dat er geen m.e.r.-procedure behoeft te worden doorlopen. Het GS-besluit heeft gelijktijdig met het ontwerp projectplan Waterwet en ontwerpbeslissingen ter inzage gelegd.

Ontwerpbesluiten omgevingsvergunning

De volgende ontwerpbesluiten omgevingsvergunning zijn genomen door de gemeente Drimmelen:

- een omgevingsvergunning afwijken van het bestemmingsplan en bouwen voor het plaatsen van een damwand;
- een omgevingsvergunning kappen voor het kappen van 80 bomen.

3 Omgeving

Er is een intensief traject met de stakeholders doorlopen. Al in de fase van het beschrijven en beoordelen van kansrijke alternatieven en de keuze van het voorkeursalternatief (2018, 2019 en 2020) zijn er veel gesprekken gevoerd, onder meer over demontabele/hybride keringen, damwanden en coupures. In de fase van het voorkeursalternatief is daar door het Algemeen Bestuur niet voor gekozen.

Daarna zijn er in 2021 over concept van het ontwerp opnieuw gesprekken gevoerd met de grondeigenaren, bewoners, verenigingen, gemeenten, provincie en andere betrokkenen. Gesprekken met de bewoners en eigenaren waren voornamelijk keukentafelgesprekken, waarbij enkele gesprekken digitaal zijn gevoerd i.v.m. COVID-19. Voor de haven geldt dat een gezamenlijke bijeenkomst heeft plaatsgevonden, in verband met COVID-19 is dat een digitale bijeenkomst geweest. De gesprekken zijn daarbij onder meer gegaan over demontabele/hybride keringen bij Bastion waarbij uitleg is gegeven over het beleid (zie bijlage), maar waarbij ook gekeken is naar het beperken van overhoogte en meer binnenwaartse ligging van het dijklichaam. Daarnaast is er een algemene informatie bijeenkomst gehouden waarbij het ontwerp is gepresenteerd en de mogelijkheid is geboden om daarop te reageren. Het concept is waar mogelijk aangepast aan de reacties van de stakeholders en heeft geleid tot het ontwerp dat is opgenomen in het projectplan Waterwet.

Het betrof het beperken van grondgebruik en daardoor meer behoud van bomen in de Haven, herstel van afwatering bij Lacunes, bereikbaarheid van de kop van de haven voor fietsers en voetgangers, meer ruimte geven voor behoud/herstel van functies zoals zitplekken langs de haven, aanpassing van het wandelpad op en langs de dijk en behoud van de visplaatsen bij Markkant, aanpassingen ter hoogte van lacunes en is het concept ontwerp afgestemd met de roeivereniging en zijn aanpassingen gedaan gericht op behoud van de functionaliteit van de kade.

4 Ingediende zienswijzen

Er zijn in totaal door 17 belanghebbenden zienswijzen ingediend. Het grootste deel van de zienswijzen heeft betrekking op de haven. Daarbij wordt de nut en noodzaak van een kering in de haven ter discussie gesteld, en wordt het beperken van zicht ter discussie gesteld en behoud van cultuurhistorische waarde en wordt gepleit voor het toepassen van een demontabele kering. Tevens wordt aandacht gevraagd voor de vergoeding van schade.

Vier zienswijzen hebben tevens betrekking op de omgevingsvergunningen zoals verleend door de gemeente, waarvan twee door dezelfde indiener.

In bijgevoegd overzicht worden per indiener van een zienswijze alle ingebrachte reacties inhoudelijk beantwoord. Daarnaast wordt aangegeven of dit heeft geleid tot een aanpassing van het plan.

In totaal zijn naar aanleiding van de ingediende zienswijzen 2 wijzigingen aan de ontwerptekeningen in het projectplan aangebracht. Deze betreffen de damwand bij Lacunes.

Nadeelcompensatie:

Nadeelcompensatie zal in beginsel op basis van de artikel 7.14 Waterwet worden afgehandeld als een loket door het waterschap. Als schade een gevolg is van een rechtmatige taakuitoefening door het waterschap kunt u onder onderstaande voorwaarden een verzoek doen tot schadevergoeding:

- De opgelopen schade is een gevolg van de rechtmatige taakuitoefening van het waterschap.
- Er bestaat een oorzakelijk verband tussen de rechtmatige taakuitoefening en de schade.
- De schade valt niet binnen het normale maatschappelijk- of ondernemingsrisico.
- De schade betreft een beperkte groep burgers; andere burgers in een vergelijkbare positie hebben geen of minder schade ondervonden.
- Hebt u al een andere vergoeding gekregen voor de schade (bijvoorbeeld verzekering), dan komt u niet in aanmerking voor compensatie.

Indieners kunnen hiervoor terecht bij:

<https://www.brabantsedelta.nl/nadeelcompensatie-aanvragen/>

5 Hoe verder

Nadat het projectplan door het Algemeen Bestuur is vastgesteld, wordt het ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten aangeboden. Tegen het goedkeuringsbesluit kan, binnen zes weken na bekendmaking, in eerste en enige instantie beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Van het besluit wordt door Gedeputeerde Staten op de gebruikelijke wijze, via www.officielebekendmakingen.nl, kennis gegeven. Op het besluit is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dat betekent dat na afloop van de termijn voor het instellen van beroep geen (aanvullende) beroepsgronden meer kunnen worden aangevoerd. Het instellen van pro forma beroep is niet mogelijk.

6. Overzicht ingediende zienswijzen

Indieners	Kenmerk waterschap
Appellant 1	531606
Appellant 2	531607
Appellant 3	531609
Appellant 4	531610
Appellant 5	531617
Appellant 6	531623
Appellant 7	531624
Appellant 8	531625
Appellant 9	531626
Appellant 10	531629
Appellant 11	531637
Appellant 12	531640
Appellant 13	531652
Appellant 14	531663
Appellant 15	531665
Appellant 16	531667
Appellant 17	531668

Ambtshalve wijzigingen

Er is een actualisatie aangebracht in de tekst in de inleiding van hoofdstuk 6 waar het de beschrijving van de ter inzage legging betreft en bij Markkant in paragraaf 3.4 is de beschrijving van het talud in overeenstemming met de tekening gebracht, namelijk talud 1:2 i.p.v. 1:3. Op de ontwerptekeningen bij de

haven ter hoogte van het veerhuis zijn bomen aangegeven als te handhaven waar ze abusievelijk een verkeerde aanduiding hadden gekregen, bij lacunes is de legenda verduidelijkt.

7. Zienswijzen

Appellant	Nummer	Inhoud zienswijze	Antwoord + wat er waar wijzigt (dikgedrukt)
1	1	Indiener geeft aan dat het plein aan de haven van origine geen parkeerplaats is, en alleen bedoeld is als toegang voor fietsers en wandelaars richting pontje. Verzoek is dan ook om bestrating parkeerplaats te vervangen door een parkje en alleen toegankelijk te maken voor wandelaars en fietsers	De verantwoordelijkheid van het waterschap betreft de verbetering van de waterkering. Uitgangspunt is het zo veel mogelijk handhaven van de bestaande situatie. De gemeente is het bevoegd gezag voor verkeer en parkeren. In overleg met de gemeente is de ontsluiting van het plein verplaatst naar de westzijde, in verband met het door de gemeente gewenste behoud van de functionaliteit van de kop van de haven.
2	1	Woongenot: door het plaatsen van de dijk wordt het zicht vanuit de woonkamer op het water, vogels en (roei)boten ontnomen en daarmee is er inbreuk op het woongenot. Dit was een belangrijk argument bij de (ver)koop van de woningen. Waardevermindering: vanwege de ligging waren de woningen 25% duurder dan elders in de wijk. Dit levert financiële schade op voor de bewoners.	Met betrekking tot wijzigingen in het uitzicht kunt u een verzoek doen tot nadeelcompensatie. Zie hiervoor het algemene deel nadeelcompensatie in deze nota onder hoofdstuk 4.

2	2	Alternatief voorstel is een hybride kering te maken: een gedeeltelijke dijkverhoging en een deel demontabel. Dit is nooit serieus meegenomen en afgewogen. Er wordt verwezen naar de situatie met demontabele kering in Kampen en Zaltbommel.	In de VKA fase is het alternatieve voorstel van Indieners naar voren gekomen. Naar aanleiding hiervan is het toepassen van demontabele keringen (inclusief hybride kering) onderzocht. Dit onderzoek is betrokken bij het opstellen van de beleidsnota Demontabele Keringen. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). Bij Bastion, anders dan bij Kampen en Zaltbommel, is geen sprake van een vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. In de besluitvorming over het VKA door het algemeen bestuur in juli 2020 zijn zowel de 6 bedrijfswaarden als de beleidsnota Demontabele Keringen meegenomen in de afweging. Het alternatief voor een demontabele kering (inclusief hybride kering) is hierbij afgefallen. De 6 bedrijfswaarden zijn: kosten, compliance, waterkwantiteit & -veiligheid, water- en omgevingskwaliteit / milieu, imago en continuïteit. Het waterschap heeft tijdens het opstellen van het ontwerp Projectplan Waterwet in overleg met de bewoners het ontwerp van de kering in grond zodanig gedetailleerd dat het voetpad, de parkeerplaatsen en de weg op de huidige locatie gehandhaafd blijven.
2	3	Er is door de verantwoordelijke bestuurder toegezegd het alternatieve voorstel serieus te onderzoeken, hetgeen niet is gebeurd, waardoor er sprake is van onbehoorlijk bestuur.	In de besluitvorming over het VKA door het algemeen bestuur in juli 2020 zijn zowel de 6 bedrijfswaarden als de beleidsnota Demontabele Keringen meegenomen in de afweging. Het alternatief voor een demontabele kering (inclusief hybride kering) is hierbij afgefallen. De 6 bedrijfswaarden zijn: kosten, compliance, waterkwantiteit & -veiligheid, water- en omgevingskwaliteit / milieu, imago en continuïteit.

2	4	Handelswijze WSBD: Indieners zijn uitgenodigd om mee te denken en te praten over voor alle partijen acceptabele oplossingen d.m.v. bewoners bijeenkomsten en keukentafelgesprekken. Aan het aandeel van Indieners is niet het juiste belang toegekend, Indieners voelen zich niet gehoord en serieus genomen. Het proces is niet transparant. Het WSBD is vooringenomen.	In de VKA fase is het alternatieve voorstel van Indieners naar voren gekomen. Naar aanleiding hiervan is het toepassen van demontabele keringen (inclusief hybride kering) onderzocht. De beleidslijn in de beleidsnota Demontabele Keringen is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). Bij Bastion, anders dan bij Kampen en Zaltbommel, is geen sprake van een vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. In de besluitvorming over het VKA door het algemeen bestuur in juli 2020 zijn zowel de 6 bedrijfswaarden als de beleidsnota Demontabele Keringen meegenomen in de afweging. Het alternatief voor een demontabele kering (inclusief hybride kering) is hierbij afgefallen. De 6 bedrijfswaarden zijn: kosten, compliance, waterkwantiteit & -veiligheid, water- en omgevingskwaliteit / milieu, imago en continuïteit. Het waterschap is tijdens de VKA fase en tijdens het opstellen van het ontwerp Projectplan Waterwet meermaals in overleg geweest met de bewoners. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit.
2	5	Brabantse Delta heeft het voornemen een dijk aan te leggen van 1,20 m. Na inklinken, hetgeen ettelijke jaren zal duren, zal de dijk circa 1 meter zijn. Indiener verliest zicht op de Mark en heeft het gevoel dat er geen rekening wordt gehouden met de belangen van Indiener.	Met betrekking tot wijzigingen in het uitzicht kunt u een verzoek doen tot nadeelcompensatie. Zie hiervoor het algemene deel nadeelcompensatie in deze nota onder hoofdstuk 4.

2	6	Vooringenomen: er zijn 3 alternatieven beoordeeld nl dijk, muur en demontabele kering. De hybride kering is niet betrokken omdat deze volgens WSBD vergelijkbaar is met een demontabele kering. Indiener is van mening dat het tegemoet komt aan de belangen van alle stakeholders en veilig, goedkoper en praktisch is en zorgt voor een acceptabel uitzicht. Het standpunt van WSBD stond vast met als argumenten: te duur, te moeilijk en alleen mogelijk in zeer uitzonderlijke situaties en er onvoldoende personeel is. Indiener geeft aan dat voor calamiteit situaties er altijd regelingen met derden worden getroffen.	In de VKA fase is het alternatieve voorstel van Indieners naar voren gekomen. Naar aanleiding hiervan is het toepassen van demontabele keringen (inclusief hybride kering) onderzocht. De beleidslijn in de beleidsnota Demontabele Keringen is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). Bij Bastion, anders dan bij Kampen en Zaltbommel, is geen sprake van een vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. In de besluitvorming over het VKA door het algemeen bestuur in juli 2020 zijn zowel de 6 bedrijfswaarden als de beleidsnota Demontabele Keringen meegenomen in de afweging. Het alternatief voor een demontabele kering (inclusief hybride kering) is hierbij afgefallen. De 6 bedrijfswaarden zijn: kosten, compliance, waterkwantiteit & -veiligheid, water- en omgevingskwaliteit / milieu, imago en continuïteit. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit.
2	7	Niet transparant: Indieners zijn steeds geconfronteerd met nieuwe feiten en uitgangspunten, zoals dijkhoogte die eerst 70cm was en inmiddels 1.20m en inklinking 10cm en inmiddels 20cm. Indieners zien deze strategie van "omgevingsmanagement" als een onacceptabele manier van pappen en nathouden. Daarnaast stellen Indieners dat kosten voor demontabele keringen veel lager liggen dan begroot door WSBD. Indieners mogen verwachten dat feiten kloppen en motivering deugdelijk is .	In de VKA fase is uitgegaan van een ontwerphoogte van 2,52 +NAP. In de uitwerkingsfase is dit ongewijzigd gebleven. Dit is gecommuniceerd met Indieners. Tevens is gecommuniceerd dat dit een verhoging is t.o.v. het huidige maaiveld met 60 - 90 cm, afhankelijk van de specifieke meetlocatie. In de VKA fase is uitgegaan van een inklinking van 20 cm. Na uitvoering van bodemonderzoek en het aantreffen van veen, voorspelt het waterschap nog steeds een inklinking van 20 cm. De overhoogte is niet gewijzigd, zoals is besproken met Indieners. In de VKA fase zijn de alternatieven geraamd op basis van de gebruikelijke Standaardssystematiek voor Kostenramingen (SSK).

2	8	Aspecten van het idee van de flexibele waterkering, bedoeld om de golfslag en scheefstand op te vangen, zijn: - ondergronds een stalen damwandprofiel, 15 meter diep, met een betonnen slof bovenop, als basis van monteren van flexibele delen, op te bergen in de groenvoorziening in de wijk - aanwezige opslagschuur - het ruimtesbeslag van deze oplossing is minimaal, laat bovendien het huidige maaiveld onverlet, geen belemmeringen in het uitzicht dus - het damwandprofiel is volledig vervangend voor het hele dijklichaam, dat overigens, zoals uit onderzoeken is gebleken tekortkomingen vertoont, die moeten worden aangepakt, deze oplossing heeft derhalve een grote meerwaarde - met de damwandoplossing te gebruiken worden de aanwezige ecologische milieuvriendelijke oevers gespaard, anders dienen deze opnieuw te worden aangelegd (meerkosten). - aan de veiligheid van de flexibele waterkering hoeft niet te worden getwijfeld, elders in het land wordt deze veelvuldig toegepast (actueel: in aanleg in Kampen m.b.v. fa Dura Vermeer) - het aanbrengen van de damwand kan met behulp van de nieuwste funderingsmachines plaatsvinden, van af het water Inklanken is niet nodig i.v.m. de stevigheid van het damwandprofiel	In de VKA fase is het alternatieve voorstel van Indieners naar voren gekomen. Naar aanleiding hiervan is het toepassen van demontabele keringen (inclusief hybride kering) onderzocht. De beleidslijn in de beleidsnota Demontabele Keringen, is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogte tekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). Bij Bastion, anders dan bij Kampen en Zaltbommel, is geen sprake van een vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. In de besluitvorming over het VKA door het algemeen bestuur in juli 2020 zijn zowel de 6 bedrijfswaarden als de beleidsnota Demontabele Keringen meegenomen in de afweging. Het alternatief voor een demontabele kering (inclusief hybride kering) is hierbij afgefallen. De 6 bedrijfswaarden zijn: kosten, compliance, waterkwantiteit & -veiligheid, water- en omgevingskwaliteit / milieu, imago en continuïteit.
---	---	--	---

2	9	Indieners verzoeken de materiële en immateriële schade van de bewoners aan het Bastion te vergoeden.	Met betrekking tot materiële en immateriële schade kunt u een verzoek doen tot nadeelcompensatie. Zie hiervoor het algemene deel nadeelcompensatie in deze nota onder hoofdstuk 4.
3	1	Indiener vindt het aanbrengen van een profiel of iedere andere verhoging aan de haven zeer onwenselijk en ziet andere oplossingen. Indiener vindt het voornemen om een soort scheiding aan te brengen afbreuk doen aan het ruimtelijk effect en het gebruik van de ruimte. Beleving vanaf het pontje en alle evenementen worden door deze scheiding in gevaar gebracht.	Doel van dit project is om afgekeurde dijkvakken te verbeteren zodat de dijken weer voldoen aan de veiligheidsnormen die door de Provincie Noord-Brabant, in overleg met het waterschap Brabantse Delta, zijn vastgesteld en gehanteerd. Dit is nodig om te zorgen dat het achterland wordt beschermd tegen overstromingen. De waterkering bij Terheijden Haven is afgekeurd op het faalmechanisme hoogte. De kering dient verhoogd te worden. Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit. Door het handhaven van een wandelpad langs de L-wand blijft de beleving gehandhaafd. Het plein voor evenementen blijft vrij. De kade kan nog steeds gebruikt worden als aanmeerlocatie.
3	2	Indiener vindt dat met de aanleg van de waterkering in de haven de cultuurhistorische waarde aangetast wordt. De kade is van oorsprong een loswal en altijd zeer kenmerkend aanwezig geweest. Dit is te zien op verschillende schilderijen. De kenmerkende loswal gaat met dit ontwerp verloren.	Er is in overleg met de gemeente gekozen voor een L-wand op 3 meter vanaf de kadewand, in plaats van de kadewand op te hogen. De kenmerkende palen van de loswal blijven intact. De kade kan nog steeds gebruikt worden als aanmeerlocatie.

3	3	Indiener geeft aan dat het zicht vanuit zijn woning op het water en de polder enorm wordt aangetast door de voorgenomen verhoging. In combinatie met het verdwijnen van bomen aan de overzijde, zullen deze aanpassingen de woning van de Indiener flink in waarde doen dalen.	Met betrekking tot wijzigingen in het uitzicht kunt u een verzoek doen tot nadeelcompensatie. Zie hiervoor het algemene deel nadeelcompensatie in deze nota onder hoofdstuk 4.
3	4	Indiener geeft aan dat een demontabele kering een goede oplossing is omdat: - het voldoet aan het beleid van het waterschap "beleidsnota demontabele keringen bij WSB (bij cultuurhistorische status) - ze meer dan veilig zijn, gezien het gebruik langs de Maas in Maastricht en in Duitsland langs de Rijn - ze een fractie kosten van hetgeen nu gepland is	Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit.
4	1	Indiener geeft aan dat zijn tuin grenst aan de teen van de Markdijk en bij hevige regenval voor een deel onder water komt te staan. Door klimaatverandering en door de verhoging van de dijk zal deze wateroverlast erger worden. Indiener wenst een oplossing, zoals een greppel, een molgoot of een drainagebuis met een verbinding op een bestaande kolk in het voetpad tussen woningen Brabantstraat 31 en 33. Indiener geeft aan dat er meerdere bewoners hier last van hebben, zoals Brabantstraat 29, Markkant 20, Nassaustraart 30 en Baroniestraat 35. Indiener hoopt op een oplossing voor dit waterprobleem. (3 foto's bijgevoegd)	Het geschetste probleem met wateroverlast is al aanwezig. Het waterschap is hiervan niet de veroorzaker. In de uitvoeringsfase zal hierover desalniettemin met u gesproken worden. Het is niet zeker of een passende oplossing gevonden kan worden.

5	1	Indiener geeft aan dat het Projectplan voor Markkant 1 en 2 in hoofdlijnen overeenkomt met de uitgangspunten zoals afgesproken bij het VO, zoals aanvoer materiaal voor 80% over water. Er blijven volgens Indiener 4 punten over ter verduidelijking of ter aanpassing:	Dank voor uw reactie.
5	2	Indiener is van mening dat alle kosten die particulieren moeten maken voor de aanpassing/ophoging van hun tuin (indien het niveauverschil gevolg is van andere hoogte teen van dijk) vergoed moeten worden	Het waterschap voorziet dat de dijkversterking buiten particulier eigendom plaats vindt. Er is geen sprake van aanpassingen in de tuin van particulieren.
5	3	Indiener wil aandacht voor de wateroverlast waarvan in sommige aan de dijk grenzende tuinen nu al sprake is. In het plan moet hiervoor een oplossing worden opgenomen.	Het geschetste probleem met wateroverlast is al aanwezig. Het waterschap is hiervan niet de veroorzaker. In de uitvoeringsfase zal hierover desalniettemin met u gesproken worden. Het is niet zeker of een passende oplossing gevonden kan worden.
5	4	Indiener heeft zorg over het gebruik van het voetpad vanaf de haven naar de dijk langs de Mark. Men vreest dat waar het pad naar beneden gaat (ter hoogte van Brabantstraat 33) en binnendijks gaat lopen, de gebruiker op het 3 meter brede onderhoudspad op de kruin blijft lopen. Bewoners hebben aangegeven dat zij dit vanwege privacy niet wensen. Indiener wenst een oplossing om te voorkomen dat de kruin van de dijk gebruikt gaat worden. Een deel van de oplossing kan zijn dat het voetpad bij traject Haven Oost niet op de dijk, maar aan de binnenkant van de dijk wordt aangelegd.	Door het aanbrengen van de pad naast de kruin tracht het waterschap wandelaars te begeleiden en het pad te laten volgen. Naar aanleiding van uw verzoek wordt op de kruin half verharding toegepast in de vorm van grasbetonklinkers, daarmee wordt het wandelen op de kruin ontmoedigd. Ontwerptechnisch is er geen ruimte om bij Haven Oost het wandelpad naast de dijk te leggen zonder aantasting van de aanwezige particuliere tuinen. Het aanbrengen van half verharding wordt meegenomen in het ontwerp (bovenaanzicht).

5	5	Indiener geeft aan dat de gemeente voornemens is om het voetpad aan de teen uit te voeren in betontegels. De bewoners hebben eerder aangegeven dat ze dit een slecht plan vinden i.v.m. verzakking en onkruidgroei. De bewoners hebben unaniem uitgesproken dat zij een gesloten verharding (asfalt) wensen. Indiener vraagt om deze wens te honoreren.	Naar aanleiding van uw verzoek wordt het wandelpad teruggebracht in asfalt, dan wel in een andere gesloten verharding. Het aanbrengen van gesloten verharding wordt meegenomen in de uitvoeringsfase.
6	1	Indiener geeft aan dat zijn tuin grenst aan de teen van de Markdijk en bij hevige regenval voor een deel onder water komt te staan. Door klimaatverandering en door de verhoging van de dijk zal deze wateroverlast erger worden. Indiener wenst een oplossing, zoals een greppel, een molgoot of een drainagebuis met een verbinding op een bestaande kolk. Indiener geeft aan dat er meerdere bewoners hier last van hebben, zoals Brabantstraat 29 en 31, Markkant 20 en Baroniestraat 35. Indiener hoopt op een oplossing voor dit waterprobleem.	Het geschetste probleem met wateroverlast is al aanwezig. Het waterschap is hiervan niet de veroorzaker. In de uitvoeringsfase zal hierover desalniettemin met u gesproken worden. Het is niet zeker of een passende oplossing gevonden kan worden.
7	1	Indiener vindt het voorstel niet passend omdat het geen recht doet aan de belangrijke functies van de kade in het huidige dorpsleven en past niet in het verlengde van de grote historische betekenis van de locatie voor het dorp Terheijden. Indiener heeft sterke voorkeur voor een tijdelijke voorziening om bij te dragen aan de beleving van de cultuurhistorische waarden van de locatie.	Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit.
8	1	Indiener maakt zich zorgen over het grote aantal te kappen bomen	Het waterschap kapt alleen bomen noodzakelijk voor de dijkverbetering. Alle te kappen bomen worden gecompenseerd conform de voorschriften in de kapvergunning.

8	2	Indiener geeft aan dat bomencompensatie ontbreekt in het OPPWW	De bomencompensatie is een voorwaarde bij de kapvergunning. Het waterschap draagt zorg voor deze compensatie.
8	3	Indiener wenst dat het bestaande groene karakter van de openbare ruimte behouden blijft	De groenstroken ten noorden en zuiden van Indiener zijn geen openbare ruimte. De bomen die gekapt worden, worden gekapt t.b.v. de waterveiligheid en kunnen ter plaatse niet terugkomen. De kering wordt met gras ingezaaid en behoudt een groen karakter. De bomen worden elders gecompenseerd.
8	4	Indiener maakt zich zorgen i.v.m. de fundering van de bestaande opstallen (heipalen) in relatie tot de verankering van de damwand t.b.v. de waterkering.	Het waterschap heeft de palentekeningen van de opstallen ontvangen van de Indiener. Hiermee wordt in het uitvoeringsontwerp rekening gehouden.
8	5	Berekeningen t.b.v. de verankering van de damwand t.o.v. de bestaande heipalen zijn tot nog toe niet gedeeld met Indiener	De berekeningen van de verankering worden in de volgende fase uitgevoerd door de aannemer en met Indiener besproken.
8	6	Indiener wil graag alternatieve mogelijkheden m.b.t. de verankering van de damwand	Het uitvoeringsontwerp met de bijbehorende berekeningen worden in de volgende fase door de aannemer verzorgd en met Indiener besproken.
8	7	Indiener mist een berekening t.b.v. de wijzigingen in de grondbalans. Indiener meent dat risico's in deze onderbelicht zijn. Indiener ontvangt graag een risico inventarisatie op dit punt	De berekeningen van de grondbalans komt met de nadere detaillering in de volgende fase aan de orde en wordt opgesteld door de aannemer.
9	1	Indiener verzoekt de positie van de damwand aan te passen conform tekening	Het waterschap past de damwand aan conform de tekening. Wijziging in projectplan.

10	1	De haven van Terheijden vormt tezamen met de Havenkade, de Kleine Schans, de molen de Arend en de Schansstraat een uniek ensemble van groot historisch en landschappelijk belang. De haven zelf bestaat uit een oude Markbedding waar in 1667 de Engelse delegatie bij de Vrede van Breda nog heeft aangelegd, de Schansstraat die nog de originele keien bezit met een Rijks monumentale boerderij langs deze straat, de molen de Arend al sedert 1742 op die plek en de Kleine Schans daterend uit 1639 als onderdeel van de Zuiderwaterlinie. Realisatie van een keermuur aan de noordzijde van de haven betekent een ernstige visuele verstoring betekent van het cultuurhistorische ensemble. Indiener pleit voor een demontabele kering op deze plaats. Aan de westzijde van de haven wordt in het plan de groenstructuur zodanig aangetast dat dit ook een ernstige visuele verstoring is. Hier pleit Indiener voor behoud van de groenstructuur of de plannen zodanig aanpassen dat een nieuwe groenstructuur wordt aangebracht	Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit. Bij Haven Noord is in overleg met de gemeente gekozen voor een L-wand op 3 meter vanaf de kadewand, in plaats van de kadewand op te hogen. De kenmerkende palen van de loswal blijven intact. De kade kan nog steeds gebruikt worden als aanmeerlocatie. Aan de westzijde van de haven bestaat de huidige kering uit grond. De versterking wordt op deze locatie in grond uitgevoerd. Een deel van de bomen wordt verplant rondom de haven. De bomen die worden verwijderd worden gecompenseerd door nieuwe aanplant. Hierover is het waterschap in gesprek met de gemeente. Door de verplanting en nieuwe aanplant behoudt het gebied een groen karakter.
11	1	Het nu ingetekende dijklichaam gaat dwars door tuin heen. Geen bezwaar tegen damwand maar wel tegen dijklichaam. Voor dit ontwerp moeten 7 beeldbepalende bomen gekapt worden, wat zorgt voor aantasting in leefomgeving en uitzicht. Dit rijmt niet met een goede (landschappelijke) inpassing	Het waterschap kapt alleen bomen noodzakelijk voor de dijkverbetering. Alle te kappen bomen worden gecompenseerd conform de voorschriften in de kapvergunning.

11	2	Voorstel alternatief: dijklichaam 10 meter zuidwaarts verschuiven. Zodat ca. 20 meter van tuin(vanaf woning zuidwaarts) gehandhaafd kan blijven. Dit impliceert dat een deel NNB wordt gebruikt om dijklichaam te realiseren. Er moeten een paar bomen verwijderd worden, maar inschatting is dat het om minder bomen gaat die minder impact hebben op het landschapsbeeld en minder de kwaliteit van de directe omgeving van de woning bepalen. Dit houdt in dat damwand verlengd moet worden, maar staat tegenover dat het fietspad minder hoeft te worden verhoogd. Tevens kan een del van zaksloot behouden blijven. De dijk zelf zou met bloemrijk kruidenmengsel ingezaaid en beheerd kunnen worden om natuurwaarden te vertegenwoordigen. De rietkraag kan ook doorgetrokken worden in noordelijke richting voor natuurcompensatie. De planologische aantasting NNB kan worden gecompenseerd door de rietzone langs de Mark op te nemen in NNB.	Waterschap gaat akkoord met het voorstel. Waterschap schuift de dijk zuidwaarts op, zodat de teen van de dijk op circa 20 meter vanaf de woning komt. Waterschap betreft dit in compensatie die reeds is voorzien in overleg met de provincie voor het NNB terrein. De dijk wordt ingezaaid met een bloemrijk mengsel. Wijziging in projectplan.
11	3	2 Hemelwaterafvoeren aanwezig, hiervoor moet een oplossing in het ontwerp worden geborgd. Bijv. doorvoering door damwand met terugslagklep	De hemelwaterafvoer wordt meegenomen in het Uitvoeringsontwerp, verzoek wordt gehonoreerd.
11	4	Opvang hemelwater veroorzaakt door afschot fietspad en Bredaseweg wordt nu door bermsloot opgevangen, hierover is niets opgenomen in het nieuwe plan	Bij de damwand wordt een drainagegoot + hemelwaterafvoer door de damwand aangebracht. Het water dat van het talud afstroomt, stroomt naar de drainagegoot.
11	5	Er moet een samenhangend beeld ontstaan tussen terrein Roeivereniging en Indiener in afwerking damwand.	De afwerking van de damwand wordt doorgezet over de hele lengte zodat het beeld vanaf de roeivereniging en vanaf uw woning hetzelfde is.

11	6	De ruimte tussen landzijde damwand en huidig talud wordt opgevuld met grond en afgewerkt/ingeplant, met aandacht voor aanwezige bomen.	De ruimte tussen landzijde en damwand wordt inderdaad aangevuld met grond. Details worden nader besproken in de uitvoeringsfase.
11	7	Het dijklichaam zal regelmatig beheerd moeten worden vanaf fietspad. Er dient een goede en goed ingepaste afsluiting te komen.	De huidige afscheiding met draad en beukenhaag zal terug gebracht worden conform uw verzoek in de planuitwerkingsfase. Het onderhoud van de dijk op uw terrein dient u zelf uit te voeren.
11	8	Eventuele schade die ontstaat door het aanleggen van de kering zal worden hersteld naar oorspronkelijke staat. Goede nul-opname van woning moet worden gemaakt.	Verzoek wordt meegenomen in het contract met de aannemer, verzoek wordt gehonoreerd.
11	9	Ramen van woning aan de westkant bestaan allemaal uit één kleur. Bij schade hieraan moet dezelfde kleur terugkomen, indien niet mogelijk dient alles te worden vervangen, zodat één geheel ontstaat.	Verzoek wordt meegenomen in het contract met de aannemer, verzoek wordt gehonoreerd.
12	1	Indiener vindt de aangegeven oplossing van de bereikbaarheid van het Markpontje aan de kop van de haven niet passend omdat de gekozen toegangstrappen met fietsgoot niet kunnen worden gebruikt door groot deel (vnl. ouderen met zware elektrische fiets) van de passagiers. De trap met fietsgoot over de dijk is ongeschikt.	Het pontje blijft voor fietsers bereikbaar. Fietsers kunnen naast de trap met fietsgoot ook gebruik maken van de inrit tegenover de straat Ravelijn.
12	2	Indiener geeft aan dat aankomende en vertrekkende passagiers elkaar moeilijk kunnen passeren op de trappen met fiets.	Fietsers kunnen naast de trap met fietsgoot ook gebruik maken van de inrit tegenover de straat Ravelijn.
12	3	Indiener geeft aan dat de gekozen oplossing van de toegangsweg onlogisch is voor fietsers. Het is niet gericht op dorpskern en toeristische attracties	De verantwoordelijkheid van het waterschap betreft de verbetering van de waterkering. Uitgangspunt is het zo veel mogelijk handhaven van de bestaande situatie. In overleg met de gemeente is de ontsluiting van het plein verplaatst naar de westzijde, in verband met het behoud van de functionaliteit van de huidige situatie. De dorpskern en toeristische attracties blijven bereikbaar.

12	4	De opstelplaats voor wachtende passagiers is naar mening van Indiener verkeerstechnisch gevaarlijk. Het ligt direct naast een smalle toegangsweg van en naar de wijk Bastion. Door de dijkverhoging wordt deze weg nog onoverzichtelijker.	Het plein aan de kop van de haven blijft toegankelijk als opstelplaats voor wachtende passagiers. Het plein is geen doorgaande verkeersroute en daarmee ontstaat er geen gevaarlijke verkeerssituatie.
12	5	Door het verplaatsen van de toegangsweg tot het havenhoofd richting Bastion wordt de natuurlijke aanloop voor de Foodtruck van Stichting SOVAK onderbroken.	De inrit voor auto's wordt inderdaad verplaatst naar het westen. In overleg met de gemeente is dit verplaatst vanwege het behoud van de functionaliteit van de huidige situatie. Het plein blijft goed bereikbaar.
12	6	Het pontje is een belangrijke schakel in knooppuntenfietsroutes van de ANWB. Indiener geeft aan dat door de verplaatsing van de toegangsweg een onlogische route geeft.	De verantwoordelijkheid van het waterschap betreft de verbetering van de waterkering. Uitgangspunt is het zo veel mogelijk handhaven van de bestaande situatie. In overleg met de gemeente is de ontsluiting van het plein verplaatst naar de westzijde, in verband met het behoud van de functionaliteit van de huidige situatie. Het aan- en vertrekpunt van de pont en het plein blijven goed bereikbaar voor automobilisten, fietsers en voetgangers.
12	7	Indiener geeft aan voorstander te zijn van een demontabele kering, omdat dit een eenvoudige toegang naar het pontje wordt verzekerd.	Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De Kop van de Haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit. De functionaliteit van het plein blijft behouden en het pontje blijft bereikbaar.

12	8	Mocht een demontabele kering niet worden toegepast dan stelt Indiener een kleine coupure voor op de plaats van de huidige toegangsweg in het dijklichaam, die alleen in de zomertijd (van april tot oktober) open is. Gedurende de rest van het jaar kan de coupure afgesloten blijven en behoeft geen aandacht. en in de zomertijd is de afsluiting eenvoudig en met daglicht te organiseren.	Het aanbrengen van een kering met coupures is in de VKA fase behandeld, afgewogen en afgevalen. Deze is afgevalen omdat de kosten hoog zijn, de constructie lastig uitbreidbaar is en het beheer en onderhoud intensiever en complexer is. Daarnaast brengt dit meer waterveiligheidsrisico's met zich mee omdat onder andere de faalkans hoger is dan een kering in grond. Ten opzichte van het VKA zijn geen nieuwe argumenten aangevoerd. Het waterschap ziet geen aanleiding om de beslissing van destijds te heroverwegen.
12	9	Indiener geeft als 3de oplossing een schuinoplopend loop-/fietspad over de dijk, zoals aan de overzijde van de Mark in Breda is toegepast.	In een schuinoplopend looppad is op twee locaties voorzien. Zowel bij de L-wand als bij de Kop van de Haven.
12	10	Als laatste geeft Indiener aan dat met de genoemde 3 oplossingen het veilig opstellen van wachtende passagiers voor de overtocht automatisch worden opgelost.	Het plein aan de kop van de haven blijft toegankelijk als opstelplaats voor wachtende passagiers. Het plein is geen doorgaande verkeersroute en daarmee ontstaat er geen gevaarlijke situatie.
13	1	Indiener geeft aan dat de gekozen oplossing voor "Haven Noord" geen recht doet aan de uitstraling van het pittoreske haventje en de cultuurhistorische waarde van de kade. De kade is al eeuwenlang recht, dus haaks, met direct zicht op het water. De kade heeft een grote cultuurhistorische waarde. De kade heeft het stedenbouwkundig patroon van Terheijden bepaald en vormt samen met rijksmonument de kleine Schans en het Schansstraatje een cultuurhistorisch ensemble en maakt zodanig deel uit van de Zuidwaterlinie. En de kade markeert de oorspronkelijke loop van rivier de Mark. De kade in de huidige vorm is eeuwenoud en Indiener wilt dit behouden en pleit voor een demontabele waterkering.	Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit. Er is in overleg met de gemeente gekozen voor een L-wand op 3 meter vanaf de kadewand, in plaats van de kadewand op te hogen. De kenmerkende palen van de loswal blijven intact. De kade kan nog steeds gebruikt worden als aanmeerlocatie.

13	2	Indiener voelt zich gesteund in haar voorstel voor een demontabele kering door diverse rapporten en beleidsstukken van het waterschap waarbij wordt verwezen naar het rapport van Arcadis archeologie en cultuurhistorisch rapport van Arcadis (2019) en naar het beleidsdocument van het waterschap m.b.t. demontabele keringen (2020).	Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit.
13	3	Indiener geeft aan dat de praktische bezwaren van een demontabele kering in een hechte en actieve gemeenschap als Terheijden opgelost kunnen worden. Er zullen voldoende vrijwilligers gevonden worden voor de "Traaise Hoogwaterbrigade" (zie ook in Kampen over 2 km). Voor de opslag geeft Indiener als optie de zogenaamde bierkelder van de gemeente aan als optie. Indiener geeft concluderend aan dat er gedacht moet worden in mogelijkheden en lijkt een demontabele kering geen moeilijke keuze.	Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit. Opslag van materiaal en de inzet van vrijwilligers brengen risico's met zich mee voor de waterveiligheid. Deze risico's zijn betrokken bij het opstellen van bovengenoemd beleid.
14	1	Het voorgesteld tracé van de dijk is onlogisch en wijkt af qua verloop ten opzichte van andere dijktracés. Het tracé over de huidige bestaande dijk (zomerkade langs de Mark) is veel logischer en volgt zoveel als mogelijk de bestaande Mark. Op alle andere tracés wordt de loop van de Mark gevolgd en hier ziet de Indiener allerlei kronkels in de dijk.	In het proces naar het Voorkeursalternatief toe is een integrale afweging gemaakt. Daarbij is rekening gehouden met verschillende aspecten waaronder kosten en omgevingskwaliteit. In het voortraject bij het vaststellen van het voorkeursalternatief is de optie om de zomerkade langs de Mark op te waarderen tot regionale waterkering opgenomen, afgewogen en afgevalen. In het gehele dijkverbeteringsproject wordt het tracé van de bestaande kering gevolgd; enkel bij de Molenstraat wordt een uitzondering gemaakt en wordt de dijk verlegd, met name vanwege het grote aantal woningen dat direct grenst aan de bestaande dijk bij de Molenstraat. Een verbetering ter plaatse van de Molenstraat zou een zeer vergaande aanpassing of zelfs sloop van een aantal woningen aan de Molenstraat betekenen.

14	2	Indiener maakt bezwaar tegen de aanleg van een wandelpad langs de woning op de te verhogen dijk. Indiener ziet dit als een grote inbreuk op de privacy. Indiener verzoekt om het wandelpad te laten vervallen.	Op dit moment is er al een wandelpad aanwezig. Waterschap brengt deze terug op de kruin om de wandelroute te behouden.
14	3	Indiener geeft aan dat zowel aan de voor- als zijkant van het huis het uitzicht zal verminderen. Dit zal een waardevermindering van het huis betekenen. Deze waardevermindering dient volgens Indiener gecompenseerd te worden.	Met betrekking tot wijzigingen in het uitzicht kunt u een verzoek doen tot nadeelcompensatie. Zie hiervoor het algemene deel nadeelcompensatie in deze nota onder hoofdstuk 4.
14	4	Indiener verzoekt om met het dijktracé zoveel als mogelijk de Mark te volgen, omdat daar al een dijk ligt zonder obstakels. Deze kan verhoogd worden met alleen een toevoeging van een beweegbare kering bij het Vlietje. Indiener vraagt om een integrale financiële onderbouwing te laten zien van dit alternatief t.o.v. het gekozen alternatief (inclusief bomenkap + herplaatsing, planschades, wooncomfort, beperking overlast, aantasting landschap etc.)	In het proces naar het Voorkeursalternatief toe is een integrale afweging gemaakt. Daarbij is rekening gehouden met verschillende aspecten waaronder kosten en omgevingskwaliteit. In het voortraject, bij het vaststellen van het voorkeursalternatief, is de optie om de zomerkade langs de Mark op te waarderen tot regionale waterkering opgenomen, afgewogen en afgevalen.
14	5	Indiener geeft aan dat er geen risicoanalyse voor bewoners is, maar wel voor natuur. Ook het leefgebied van de Indiener wordt verstoord.	In het proces naar het Voorkeursalternatief toe is een integrale afweging gemaakt. Uitgangspunt daarbij is zorgen voor de waterveiligheid van het achterliggende woon- en werkgebied.
14	6	Het aanleggen van een moerasgebiedje in de inham is niet wenselijk i.v.m. de mogelijkheid tot muggenplaag.	Muggen en dan vooral steekmuggen, komen vooral voor in stilstaand water. Bij de EVZ locatie gaat het om water, afhankelijk van het peil van de Mark. Ook de beroepsvaart zorgt voor stroming. Hierdoor zullen muggen hier dus geen probleem veroorzaken.
15	1	Ten aanzien van Markschans (par. 3.2.1.) wijst Indiener op de hoofdzichtlijnen in het gebied en zicht relatie naar de Schans in relatie tot nieuwe aanplant van bomen.	Met het maken van het inrichtingsplan m.b.t. de bomencompensatie in het kader van de kapvergunning wordt rekening gehouden met het open houden van de zichtlijn op de kleine schans

15	2	Ten aanzien van de ecologische verbindingszone (par. 3.2.1) geeft Indiener aan dat bij de realisatie van de woonwijk een waterberging annex plas/dras zone is gerealiseerd. De waterkering is om die reden ook teruggelegd en is het maaiveld verlaagd met tenminste 1m. Plasdras vegetatie is aangeplant, met de intentie de locatie toe te voegen aan de toen bestaande EVZ. Volgens Indiener is het terrein in 1999 gekwalificeerd als onderdeel van de ecologische verbindingszone en dient compensatie elders te worden gevonden.	De locatie heeft geen status als EVZ op de NNB kaart van de provincie. Het maaiveld zal ongeveer 1 meter verlaagd worden zodat er een plas-dras gebied ontstaat. Daarnaast zullen er enkele bomen worden aangeplant in overleg met de gemeente.
----	---	---	---

15	3	Indiener constateert bij Bastion een krampachtige optimalisatie doordat door het aanbrengen van het kleipakket een vervelende nadelige consequenties heeft m.b.t. de oeverlijn. Deze moet bij voorkeur op de huidige plaats blijven liggen. Daarom is het zinvol terug te kijken naar eerder geopperde kansrijke voorkeursalternatieven waarvan één is een permanente constructieve oplossing met een ondergrondse stalendamwand in de kruin. Hierdoor kan de kruin van de dijk minder breed worden dan in het plan opgenomen en mogelijk geheel vervallen door het scherm zo dicht mogelijk langs de rijbaan te positioneren. Eventuele meerkosten zijn te rechtvaardigen doordat de stabiliteit het beste gewaarborgd is. Naast het behoud van de natuurvriendelijke oever en EVZ kan tevens het vaste kenmerk van een natuurvriendelijke oever als onderdeel van vaarwegprofiel klasse II van de Mark behouden blijven.	In de VKA fase is het alternatieve voorstel van Indieners naar voren gekomen. Naar aanleiding hiervan is het toepassen van demontabele keringen (inclusief hybride kering) onderzocht. De beleidslijn in de beleidsnota Demontabele Keringen, is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). Bij Bastion, anders dan bij Kampen en Zaltbommel, is geen sprake van een vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. In de besluitvorming over het VKA door het algemeen bestuur in juli 2020 zijn zowel de 6 bedrijfswaarden als de beleidsnota Demontabele Keringen meegenomen in de afweging. Het alternatief voor een demontabele kering (inclusief hybride kering) is hierbij afgefallen. De 6 bedrijfswaarden zijn: kosten, compliance, waterkwantiteit & -veiligheid, water- en omgevingskwaliteit / milieu, imago en continuïteit. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit. Het waterschap heeft tijdens het opstellen van het ontwerp Projectplan Waterwet in overleg met de bewoners het ontwerp van de kering in grond zodanig gedetailleerd dat het voetpad, de parkeerplaatsen en de weg op de huidige locatie gehandhaafd blijven. Met de versterking in grond wordt ter hoogte van Bastion ca 520m² EVZ aangetast van de circa 1500m² aanwezige EVZ. , dat is circa 30%. Dit wordt gecompenseerd in het direct aansluitende buitendijkse terrein bij Markschan. Het vaarwegprofiel klasse II wordt niet aangetast en blijft in stand.
----	---	---	---

15	4	De kop van de haven blijft in het plan bereikbaar via het Ravelijn en (voor langzaam verkeer) via overgangen over de nieuwe dijk. Dit is onaanvaardbaar doordat het een belangrijk knooppunt is voor langzaam verkeer tussen schans, havenfront en veerstoep. Het is het eindpunt van toeristische routes en de veerverbinding die makkelijk bereikbaar moet blijven. De dijkovergang bij het Ravelijn is vanwege de uitlopende weghelling hinderlijk voor het normale wegverkeer, en beperkt de parkeermogelijkheid op het pleintje ernstig. Wegbelasting op de kruin van de dijk vergt overigens veel onderhoud. Het voorstel is om te voorzien in coupures.	De verantwoordelijkheid van het waterschap betreft de verbetering van de waterkering. Uitgangspunt is het zo veel mogelijk handhaven van de bestaande situatie. De gemeente is het bevoegd gezag voor verkeer en parkeren. In overleg met de gemeente is de ontsluiting van het plein verplaatst naar de westzijde, in verband met het door de gemeente gewenste behoud van de functionaliteit van de kop van de haven. Het aanbrengen van een kering met coupures is in de VKA fase behandeld, afgewogen en afgefallen. Deze is afgefallen omdat de kosten hoog zijn, de constructie lastig uitbreidbaar is en het beheer en onderhoud intensiever en complexer is. Daarnaast brengt dit meer waterveiligheidsrisico's met zich mee omdat onder andere de faalkans hoger is dan een kering in grond. Ten opzichte van het VKA zijn geen nieuwe argumenten aangevoerd. Het waterschap ziet geen aanleiding om de beslissing van destijds te heroverwegen.
----	---	---	---

15	5	De havenkade met een lengte van 60m en 3.80m breed fungeert als afmeerplaats voor boten en als promenade. Er zijn enkele bankjes aanwezig. Gebruikers ervaren het sinds de aanleg in 1985 als prettig. Het is tevens centrale plek voor evenementen/festiviteiten. Bij alle activiteiten is het directe contact tussen land en water essentieel. Het ontwerp met een gesloten damwand betekent dat een menging van gebruikers niet meer mogelijk is en zichtrelaties water-wal verloren gaan, de verkeersrelatie met de rijbaan wordt zeer problematisch. Indiener vindt daarom de damwand onacceptabel. Het hanteren van een tijdelijke kering is in het beleid van het waterschap toelaatbaar in bijzondere omstandigheden. Terheijden voldoet hieraan op alle vereiste punten. Daarbij is de cultuurhistorische waarde van de havenkade belangrijk en maakt de kade deel uit van de historische geografie van Terheijden en vormt het een geheel met de Kleine Schans en ligt het in een historisch vlak dat onderdeel is van de Zuiderwaterlinie. Dit betreft beschermde waarden.	Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit. Bij Haven Noord is in overleg met de gemeente gekozen voor een L-wand op 3 meter vanaf de kadewand, in plaats van de kadewand op te hogen. De kenmerkende palen van de loswal blijven intact. De kade kan nog steeds gebruikt worden als aanmeerlocatie. Bankjes en ander straatmeubilair worden in overleg met de gemeente teruggeplaatst.
15	6	aanleg van damwanden geschiedt tegenwoordig vanaf het water met gespecialiseerd materieel;	In de aanbesteding neemt het waterschap de eis mee, minstens 80% van aanvoer materiaal moet via water. Hiermee wordt de overlast bij omwonenden zo veel mogelijk beperkt. Dit is reeds opgenomen in het (ontwerp) projectplan Waterwet
15	7	een damwand geldt als de meest veilige, duurzame constructie; het gesignaleerde probleem van veel veen in de ondergrond wordt fundamenteel opgevangen;	Een damwand is net zo veilig als een waterkering in grond. Een waterkering in grond is in de toekomst beter uitbreidbaar. De venige ondergrond vormt geen probleem voor het aanbrengen van een kering in grond.

15	8	het vaarwater-belang is in de stukken ten onrechte onvermeld gebleven. Voor het gebied geldt een zogenaamd vaarweg-profiel. Een element daarvan is de "natuurvriendelijke oever". Een element dat de ecologische verbindingzone versterkt, wat zijn de beleidsgedachten erover?	Het vaarwegprofiel wordt niet geraakt door het ontwerp. De natuurvriendelijke oever is geen onderdeel van het vaarwegprofiel.
16	1	Indiener vindt het aanbrengen van een profiel of iedere andere verhoging aan de haven zeer onwenselijk en ziet andere oplossingen. Indiener vindt het voornemen om een soort scheiding aan te brengen afbreuk doen aan het ruimtelijk effect en het gebruik van de ruimte. Beleving vanaf het pontje en alle evenementen worden door deze scheiding in gevaar gebracht.	Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit. Bij Haven Noord is in overleg met de gemeente gekozen voor een L-wand op 3 meter vanaf de kadewand, in plaats van de kadewand op te hogen. De kenmerkende palen van de loswal blijven intact. De kade kan nog steeds gebruikt worden als aanmeerlocatie. Het plein voor evenementen blijft vrij.
16	2	Indiener vindt dat met de aanleg van de waterkering in de haven de cultuurhistorische waarde aangetast wordt. De kade is van oorsprong een loswal en altijd zeer kenmerkend aanwezig geweest. Dit is te zien op verschillende schilderijen. De kenmerkende loswal gaat met dit ontwerp verloren.	Bij Haven Noord is in overleg met de gemeente gekozen voor een L-wand op 3 meter vanaf de kadewand, in plaats van de kadewand op te hogen. De kenmerkende palen van de loswal blijven intact. De kade kan nog steeds gebruikt worden als aanmeerlocatie.

16	3	Indiener geeft aan dat het zicht vanuit zijn woning op het water en de polder enorm wordt aangetast door de voorgenomen verhoging. In combinatie met het verdwijnen van bomen aan de overzijde, zullen deze aanpassingen de woning van de Indiener flink in waarde doen dalen.	Met betrekking tot wijzigingen in het uitzicht kunt u een verzoek doen tot nadeelcompensatie. Zie hiervoor het algemene deel nadeelcompensatie in deze nota onder hoofdstuk 4.
16	4	Indiener geeft aan dat een demontabele kering een goede oplossing is omdat: - het voldoet aan het beleid van het waterschap "beleidsnota demontabele keringen bij WSB (bij cultuurhistorische status) - ze meer dan veilig zijn, gezien het gebruik langs de Maas in Maastricht en in Duitsland langs de Rijn - ze een fractie kosten van hetgeen nu gepland is	Tijdens de VKA fase is de beleidsnota Demontabele Keringen vastgesteld. De beleidslijn is dat demontabele keringen niet worden toegepast in het beheergebied van het waterschap, tenzij er sprake is van een dijkverbetering waarbij een hoogtetekort moet worden opgelost én er sprake is van beperkte ruimte én er sprake is van een officiële vastgestelde cultuurhistorische status (monument). De haven van Terheijden is geen vastgesteld cultuurhistorisch monument, zie hiervoor ook de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en het gemeentelijke bestemmingsplan. Een demontabele kering is daarom op deze locatie geen optie. De beleidsnota Demontabele Keringen is toegevoegd als bijlage bij deze nota zienswijzen. In de nota wordt onder andere ingegaan op organisatie, faalkansen en personele capaciteit. In de VKA fase zijn de alternatieven geraamd op basis van de gebruikelijke Standaardssystematiek voor Kostenramingen (SSK).
17	1	Indiener geeft aan dat in de krant een bericht heeft gestaan over een betonnen loswal van een meter hoog. Indiener laat al 30 jaar hun boot met een kraanwagen in en uit het water takelen en Indiener begrijpt dat dat na het plaatsen van een loswal niet meer kan. Indiener vraagt of een andere waterkering mogelijk is.	Een trailerhelling of een plaats om boten te water te laten is op dit moment niet aanwezig in de haven van Terheijden. De kade is niet bedoeld voor het in het water laten van schepen. Een trailerhelling of iets vergelijkbaars is dan ook niet voorzien in de nieuwe situatie.

8. Bijlage Beleidsnota demontabele keringen